

Oulun kaupunginhallitukselle 29.05.2017

Oulun uusi hankintaohjelma ei mielestämme aseta hankinnoille sellaisia strategisia tavoitteita, jotka mahdollistaisivat kestäväen kehityksen mukaisten ratkaisujen voimakkaan edistämisen tahtotilamme mukaisesti. Strategia ei konkretisoi ympäristö- ja energiatavoitteita valtioneuvoston julkisille hankinnoille asettamien tavoitteiden mukaisesti ja asettaa riman kestäväen kehityksen näkökulmassa huomattavasti valtioneuvoston asettamaa ohjeistusta matalammalle. Uusi hankintaohjelma painottaa sinänsä ansiokkaasti innovatiivisten hankintojen edistämistä, mutta kytkös innovatiivisten hankintojen ja ympäristönäkökohdan välillä tulisi tuoda esiin selvemmin.

Perusteet sisällöstä esitetyllle kritiikille ja parannusehdotukset:

1. Oulun uudessa hankintaohjelmassa ei viitata valtioneuvoston periaatepäätökseen elintarvike- ja ruokahankintojen arviointiperusteista (2016), vaikka tämä kuuluisi kontekstiin. Hankintaohjelmaehdotus on em. periaatepäätöksen vastainen, sillä siihen ei ole kirjattu tavoitteita/periaatteita, kuten valtioneuvosto suosittelee: suora lainaus periaatepäätöksestä: *"Valtioneuvosto kannustaa kuntia ja maakuntia sisällyttämään palvelu- tai hankintastrategioihinsa tavoitteet ja periaatteet, jotka edistävät ympäristön kannalta hyvien viljelytapojen ja eläinten hyvinvointia ja terveyttä edistävien tuotanto-olosuhteiden huomioon ottamista hankinnoissa."*
2. Oulun uudessa hankintaohjelmassa ei viitata valtioneuvoston periaatepäätökseen kestäväen ympäristö- ja energiaratkaisujen (cleantech) edistämisestä julkisissa hankinnoissa (2013).
3. VN:n Periaatepäätös cleantechin edistämisestä suosittelee, että *"kaikissa julkisissa hankinnoissa tavoitteena on kokonaisratkaisu, joka edistää energia- ja ympäristötavoitteita sekä hyödyntää cleantech -ratkaisuja kokonaistaloudellisesti parhaalla tavalla"* ja *"ottavat energia- ja ympäristönäkökulman huomioon kaikissa hankinnoissa"*. Oulun uusi hankintaohjelma ei sen sijaan ota suositeltua KAIKISSA-lähtökohtaa vaan vaatimattommin: *"Hankintaohjelma asettaa hankintojen strategiset päämäärät siten, että innovatiivisuus, kustannustehokkuus, laatu, ympäristö- ja sosiaaliset kriteerit sekä seudun elinkeinovoimaisuus tulevat yhä useammin huomioiduksi tarkoituksenmukaisesti"*. Nyky-Suomeen sopiva strateginen linjaus olisi, että ympäristö- ja energiatavoitteet huomioidaan kaikissa hankinnoissa. Voisiko käytännön soveltaminen voisi mennä siten, että mikäli ympäristö- ja energiatavoitteita ei huomioida hankintapyyntössä, niin hankintapyyntön tekijä kirjaisi ylös perusteen tähän (esim. arvioitu kustannus-hyöty vaikutus liian pieni)? Tällöin tulisi dokumentoitua myös se miten energia- ja ympäristönäkökulma on otettu huomioon, vaikkei se näkyisikään hankinta-asiakirjoissa.
4. VN:n Periaatepäätös cleantechin edistämisestä suosittelee, että julkiset hankintayksiköt *"hyödyntävät elinkaarikustannuslaskentaa sekä mahdollisuuksien mukaan laskureita, joiden avulla on mahdollisuus selvittää keinoja vähentää kustannuksia ja parantaa energia- ja materiaaalitehokkuutta"*. Vastaava kirjaus laskurien ja elinkaarikustannuslaskennan hyödyntämisestä puuttuu Oulun uudesta hankintaohjelmasta. mm. Motivalla on olemassa laskureita, joiden hyödyntäminen tulisi mainita. Lisäksi olemme ymmärtäneet, että Oululla on tavoite lisätä elinkaarimalliin perustuvaa kilpailutusta ja hankintaa, mutta tätä ei ole selkeästi kirjattu strategiseksi tavoitteeksi Oulun uuteen hankintaohjelmaan.
5. Oulun uudessa hankintaohjelmassa ei mainita puhtaita/kestäviä/uusia/uusituvia energiaratkaisuja. Näiden edistäminen julkisilla hankinnoilla on niin tärkeä asia, että se tulisi mainita erikseen energiatehokkuuden ja ympäristöratkaisujen lisäksi. Esimerkkinä voisi mainita sähkön hankinnan alkuperä/ympäristökriteerit, biokaasun ja muiden vaihtoehtoisten käyttövoimaratkaisujen käyttö bussien ja muiden ajoneuvojen polttoaineena, kaupungin kiinteistöjen (ja uusien asuinalueiden infran?) innovatiiviset energiaratkaisut. Peruste

kestävien energiaratkaisujen sisällyttämiseksi omaksi strategiseksi tavoitteekseen löytyy jälleen VN:n cleantech-periaatepäätöksestä, jossa näille kaikille kolmelle esimerkille astetaan numeraaliset tavoitteet: sähkön alkuperän huomiointi 100% julkisista hankinnoista, uusien käyttövoimaratkaisujen osuus yli 30%, uudisrakentamisessa lähes nollaenergiataso.

6. Oulun uudesta hankintaohjelmasta puuttuu suora maininta siitä, että hankintojen tulee aina täyttää ympäristömerkin kriteerit ja kuulua parhaaseen mahdolliseen energiatehokkuusluokkaan. VN:n periaatepäätös suosittelee, että näin toimitaan aina, kun hankittavaan tuotteeseen tai palveluun liittyen on laadittu kriteerit ympäristömerkille tai laskettu energiatehokkuusluokka. Asia olisi syytä konkretisoida ja sopisi helpon mitattavuutensa ansiosta hyvin myös strategian mittariksi.
7. Oulun uusi hankintaohjelma ei aseta strategista tavoitetta nostaa luomun osuus 20 %:iin vuoteen 2020 mennessä VN:n cleantech periaatepäätöksen mukaisesti. Oletamme, että tämä on merkittävän kustannusvaikutuksensa vuoksi asia, joka tulee päättää erillään strategiasta. Silti mielestämme jo strategiassa olisi syytä mainita tästä valtioneuvoston asettamasta tavoitteesta.